

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

10 Quam opinionem iudex possit, teneaturque sequi in iudicando?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Medici solum sequi potest periculum accelerandi mortem aegro, qui te ipsa morturus erat. At hoc periculum sufficienter compensari videtur spe, etsi dubia, de eius salute. Ergo poterit Medicus tale remedium applicare; imò, ut sentit Sanchez, teneat. Explico supra dictam rationem. Damnum, quod evenire potest ex tali applicatione, est, quod infirmum breviori tempore moriatur, v.g. moriturus erat intra tres dies, intra duos moriatur. Utilitas autem quae sperari potest, est vita plurimum annorum. Ergo non sit contra charitatem infirmo debitam, si periculo ita exiguo exponatur ob tam gravem utilitatem. Et confirmo exemplo correctionis fratrum, quam diximus peccatori constituto in extremis adhibendam esse cum dubio an profutura, vel nocitura sit, eo quod damnum quod timeretur, videretur esse longe minus utilitate sperata: timeretur enim aegrotus ob novum peccatum condemnandus, qui alias condemnandus erat, utilitas autem, quae speratur, est vitatio aeternae condemnationis. Ergo similiter, &c.

5 Nihilominus communissima sententia, & mihi, quia communior, probabilior, negat licitum esse Medico applicare medicamentum, de quo dubius omnino est, an nociturum, vel profuturum sit, sed necessario requirit, vel quod certus sit non obfuturum, vel quod probabile sit profuturum: teneat hanc sententiam Abbas in *causa nos. de homie, §. ad ult. n. 4.* Innoc. *ibi n. 1.* Anton. *n. 5. Sylvest. verb. Medicus, q. 4. dicto 1.* Angel. *n. 2. Sayr. in clavi regia lib. 1. c. 10. n. 9. 10. & 11. Salas 1. 2. r. 8. d. sp. vic. sed. 14. n. 136. Valq. q. 19. art. 6. disp. 64. c. 4. n. 22. Azor. lib. 2. institut. moral. cap. 17. quast. 1. Anton. Perez certam. 10. scholast. n. 88 §. mihi. Villalobos tom. X. summ. tract. 1. d. ffie. 16. num. 1. idem, meo iudicio, teneat Corduba lib. 3. qq. 9. 5. post. 2. profess. vers. pro declarar. Man. 2. tom. sum. cap. 5. n. 6. conclus. 4. quamvis à Thom. Sanch. referantur pro sua sententia, sed immerito, cum necessario postulent probabilitatem de fructu medicamenti, etsi non ita certam. Ratio est, quia applicans medicamentum, de quo nullam probabilitatem habet esse profuturum, sed potius dubitat, an nociturum sit, quantum est ex se, applicat causam efficacem mortis. Ergo non est licita talis applicatio. Confirmo, Ideo omnes Doctores negant Medicis licitum esse infirmis desperatis medicamenta experiri, quia per hanc experientiam, manifesto periculo infirmum exponunt eius mortem accelerandi. Sed idem prolixus est in praesenti casu. Ergo adde, qui dubius est, an nociturum, vel profuturum sit medicamentum, non format iudicium de eius nocimento, vel utilitate, sed haeret suspensus ac proinde propriè, & in rigore nescit an utile sit, an damnosum? Ergo cum applicat, applicat ad experiendum. Experientiam autem facere de medicamentis est omnino licitum. Ergo. Verùm si utcumque Medico probabile sit remedium profuturum, poterit illo uti, ut ferè omnes Doctores supra relati tenent: quia tunc non morali periculo mortis infirmum exponit, sed probabili spei salutis. Tandem ipsemet Thomas Sanchez videtur retractasse sententiam num. 42. in fine. At enim, quando est par, aut ferè par mortis periculum, siue adhibeatur medicamentum, siue non, non licet. Quod credo, quando non adest probabilitas aliqua, fore ut profir.*

6 Ex his respondeo ad rationem, & primam confirmationem oppositæ sententiae. Admitto in hec minam existimationem levioris considerationis esse, exponere aegrotum privandi periculo uno, vel altero die vita, quam exponere spei consequendi vitam per unum, vel duos annos. At non debent fieri mala, ut inde eveniant bona: qui enim infirmum exponit periculo accelerandi mortem, periculo mortis exponit, quod in tristesce malum est.

Ad secundam confirmationem respondeo correctionem non esse causam per se illius novi peccati, & maioris condemnationis, quod in peccatore timeretur, quod omnino est per accidens, ac proinde numquam dici potest corripiciens exponere peccatorem periculo maioris condemnationis. At medicamentum per se est causa accelerationis mortis, illudque applicans censetur morali periculo mortis infirmum exponere.

7 Secunda difficultas, an liceat Medico uti medicamento, quod credit minus probabile, esse profuturum infirmo, relicto eo, quod probabilius credit, profuturum? Supponitur non esse medicamentum aliud certum.

In hac quaestione existimat Thomas Sanchez lib. 1. in Decal. cap. 9. n. 41. ex obligatione charitatis, non tamen iustitiae, teneri Medicum applicare medicamentum, quod probabilius credit profuturum idem teneat absolute non distinguens, de qua obligatione, Sorus lib. 3. de iust. quast. 6. art. 5. ad 4. Salon. 2. q. 63. art. 4. controuers. 2. ad 2. Villalobos tom. 2. sum. tract. 1. d. ffie. 16. n. 6. Valquez 1. 2. disp. 64. cap. 4. sine Suarez tom. 2. in 3. part. disp. 21. sect. 4. sine & tom. 4. disp. 16. sect. 6. num. 5. Ratio esse potest, quia charitas proximi obligat Medicum, ut certiori modo, quo possit, eius saluti prospiciat. Si ergo omnino probabiliori medicamento, probabile tantum applicet, non curat infirmum meliori modo, quo potest. Ergo.

8 Verùm contraria sententia mihi probabilior apparet, scilicet non teneri Medicum applicare infirmo medicamentum, quod sibi viderat securius, & probabilius profuturum, sed pos-

se applicare illud quod existimat probabile, & in aliorum opinione probabilius, & securius, ita docet Arag. 2. 2. q. 63. art. 4. dub. penult. Azor. lib. 2. instit. moral. c. 17. quast. 1. Salas tract. 8. disp. vic. sect. 14. n. 138. referens verba Azor. Montefines disp. 19. quast. 5. n. 214. Ioan. Sanch. in selett. disp. 44. num. 36. Moneor primò, quia alij Medici applicantes illud medicamentum ritè operantur, cum existiment probabilius esse profuturum. Ergo ex aliorum opinione poteris tibi operari. Secundo non semper quod tibi probabilius apparet, est probabilius, & in te securius, sæpè conueniens esset ob salutem aegrotantis alieno te iudicio conformare. Tertio, graue onus tibi esset impositum, si semper deberes sequi, quod probabilius tibi apparet: teneris enim examinare causas probabilitatis maioris, cogereris que quolibet momento medicamentum variare, cum in hoc iudicio de maiori probabilitate variatio continua solet esse. Quod enim modò probabilius apparet, sequenti die non sic repraesentatur. Item posses pro libito tibi imponere, vel auferre obligationem, cum possis quod modò iudicas probabilius, iudicare minus probabile. Quarto applicatio talis medicamenti non est contra obligationem Medici ratione sui officij, ut Thomas Sanchez fatetur, quia neque est temeraria, neque imprudens, sed secundum regulas artis. Ergo neque est contra charitatem. Charitas enim solum obligat potest Medico, ut suo officio satisfaciat. Quapropter existimo, si charitas obligat Medicum, ut certiori modo, qui sibi videtur infirmum curaret, etiam ad id ex iustitia obligari. Efficitur ergo ex neutro capite obligatum esse curare infirmum certiori modo, qui sibi videtur, sed solum esse obligatum ex charitate, & iustitia, ut certiori modo, quo possit, vel secundum suam facultatem vel secundum sententiam aliorum, infirmum curet.

9 Ex quo sit posse aegris consultare medicinam, quam alij doctiores salutiferam putant, etsi ipse eis non assentiar, quò potest deponere propriam opinionem, & aliorum sententiam se conformare. Sic Thomas Sanchez super num. 41. cum Nauar. cap. si quis autem de poenit. disp. 7. n. 74. & 75. in solut. ad 3.

10 Aduertit optimè Villalobos tom. X. summ. tract. 1. d. ffie. 16. circa fin. assistentes infirmo sæpè peccare posse mortaliter, quando relicta remedijs assignatis à Medico, alijs pro sua voluntate vruntur, & aquam, & vinum infirmo propinant, ut eius voluntati satisfaciant. Exponunt enim infirmum absque ratione manifesto periculo moriendi saltem citius.

PUNCTVM X.

Quam opinionem iudex possit, teneaturque sequi in iudicando.

- 1 Casus proponitur.
- 2 Si probationes efficaciores habens tam iuris, quam facti, pro te est sententia ferenda: si aequales, inter vtrumque est diuidenda, tamen si alij sentiant penes iudicem esse applicare cui voluerit.
- 3 Explicatur doctrina.
- 4 Quando sub opinione est positum, an probationes ex parte facti aequales sint, vel sub opinione est positum, cui magis ius faueat negant plures posse iudicem, cui voluerit applicare.
- 5 Contraria sententia communis est, & amplectitur.
- 6 Stantibus diuersis opinionibus de iure partium, aliqui affirmant te posse relicta tua opinione probabiliori, probabile aliorum amplecti si iudex supremus sit, secus si inferior.
- 7 Probabilius posse iudicem quemlibet iuxta opinionem aliorum probabile iudicare.
- 8 Satisfit contrario fundamento num. 6. adducto.
- 9 Sententiam debet ferre iudex secundum ea, quae allegata sunt, non qua allegari poterant.

1 Ponendum est posse esse opiniones tam circa factum quam circa ius ex facto ortum, v.g. contendis cum Petro super hereditate, probas ad te pertinere, probat ipse similiter, poterit esse opiniones circa probationes factas, quoniam ex illis efficacior sit, an tua, an Petri? Poteunt etiam circa ius ipsum versari opiniones nulla de facto dubitatione posita, v.g. certum est tibi relicto esse legatum in testamento minus solemnium, controuersum est inter Doctores, an tibi sit applicandum: factum, inquam, est certum, ius tamen sub opinione. Item controuersus de hereditate cum Petro, eo quod tu conlanguineus sis Ioanni, qui decessit absque liberis, Petrus similiter contendit eodem titulo conlangunitatis, licet non in eodem ordine, factum est certum, ius tamen sub opinione. Item accusatus de delicto, capitur informatio, possunt esse opiniones supposita informatione de quantitate, & qualitate poenae delicto interroganda. His positis.

1 Dico primò, si certum sit te efficaciores probationes habere, tam iuris, quam facti, necessario debet iudex pro te sententiam ferre quia debet iudicare secundum allegata, & probata: quae cum certum sit pro te efficaciora esse, pro te est sententia ferenda, sic omnes Doctores. Verùm si ex parte facti constat

constat probationes aequales esse, & ius aequè tibi, & alteri fa-

re, affirmat Ioann. Sanch. d. sp. 44. num. 51. & Petr. de Le-

one, d. de matr. quæst. 45. art. 1. d. 2. ad 3. integrum esse

iudicium inter eos, maluerit: licet cum duo contentend

parti fauere voluerit iuste posse, & reg. in iudiciis, de reg. iuris in

6. in fine, dicit, Vrile est in arbitariis iudicem gratiosum habere.

Vnde lalon. l. 1. post dotem n. 105 ff. soluto matrim. ait huiusmo-

di causas decidi posse pro amico, & in talibus bonum est iudicem

probatum esse iudici cui maluerit applicate. Nihilominus commu-

nitium est iudici cui maluerit applicate. Nihilominus commu-

nitium est iudici cui maluerit applicate. Nihilominus commu-

DE CASTRO PALATIO TOM. II.

ex tua opinione tibi probabiliori visa, alterius firmius habeat, non censeatur absolute firmius ius habere, ac proinde non cogetur pro illo sententiam ferre.

9 Aduertit autem optimè Valquez *suprà*, & ex illo Sanchez *cap. 9. in Decalog. num. 48.* iudicem in eligendis opinionibus attendere solum debere quæ allegata sunt, non quæ allegari possunt. Neque posse alicui parti quæ allegare, vel probare debeat, aperire, cum hoc sit officium non iudicis, sed Aduocati.

PUNCTVM XI.

Quam opinionem sequi possit Aduocatus.

- 1 Qui censeant, & qua ratione, te non posse esse Aduocatum actoris contra reum in causa probabilis.
- 2 Contrarium approbatur.
- 3 Potest Aduocatus in causis probabilibus iam unam, iam alteram partem defendendam suscipere. At in regno Castella suscepto patrocinio vnus, non potest contrarium suscipere patrocinium.
- 4 Limitans aliqui in causa sanguinis, vel in causa gravis momenti.
- 5 Non approbatur limitatio.

1 **N**oster Valent. 2. 2. *disput. 5. quæst. 16. punct. 14. concl. 1.* & 2. dixit te non posse in causa aequè probabili Aduocatum esse actoris contra reum, attento iure politico, idem sentit Syluest. *verbo Aduocatus, quæst. 13.* mouetur ex *reg. 11. iur. in 6.* cum sunt partium iura obscura, præcipitur fauendum reo potius, quam actori. Quod si dicas textum loqui de iudice, non de Aduocato, præterquam quod non est certum, cum absolute loquatur, hinc desumitur non lute argumentum. Nemini licet petere, & persuadere, quod alius efficere non potest, sed cum est causa æqualis, tenetur iudex sententiam pro reo dare, & non potest illam præstare in fauorem actoris. Ergo Aduocato non licet id postulare.

2 Verum communis sententia est posse Aduocatum causam sibi probabilem, etiam relicta probabiliori patrocinari, tam attento iure naturæ, quam attento iure canonico. Munus enim Aduocati est, veritatem partis, quam defendit, elucidare, & rationibus, ac allegationibus iudicem ad sententiam in fauorem sui clientis inflectere, quod ubi est causa probabilis, fieri prohibito potest. Nam licet sibi ius contrariae partis probabilis appareat, fortè iudici non apparebit. Quare Aduocatus non petit à iudice sententiam in fauorem actoris contra reum, casu quo iudex illam dare non possit, sed repræsentat iudici ius actoris, ut ipse examine, & videat, an possit pro illo sententiam ferre, ipseque Aduocatus existimat posse, eo quod pars, quam defendit, habeat probabile ius, & fortè aliis probabilius: & ita tenet, & late probat Burgos de Paz in *proemio legum Tauri, num. 409.* & *seqq.* Gutierrez *canon. 99. lib. 1. cap. 13. num. 24.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 31. dub. 9.* Sayrus *clauvregia lib. 1. cap. 1. num. 17.* Salas 1. 2. *quæst. 21. tr. 8. disput. vnica, sect. 11. n. 104.* Thomas Sanchez *lib. 1. in Decal. c. 9. n. 51.* Ioan. Sanchez *disp. 44. n. 54. fin.* Valquez *disp. 64. c. 1. numer. 4.* Nauarr. *summ. cap. 25. n. 28.* Azor. *tom. 1. lib. 2. inf. c. 17. q. ult.* Villalobos *tom. 1. summ. tract. 1. diff. c. 14. n. 3.* & affirmat esse communem Anton. Perez *certam. 10. scholast. dub. 2. c. 15. n. 67.* & *seqq.* & probabilem reputat Valent. *suprà conel. 4.* & innuatur in *cap. si virgo 34. q. 2.* & colligitur ex *l. rem non nouam. §. patroni. C. de iud. ubi lex solum causam desperatam præcepit Aduocato deserere.*

3 Ex quo fit attento iure naturæ, & canonico posse Aduocatum inter causas probabiles iam vnus partis iam alterius patrocinium suscipere, & in diuersis articulis, & diuersa instantia, puta aduocando pro vna in causa principali, & pro alia in causa appellationis. Est res certa, vt tradit Ioan. Andr. & Præposit. in *cap. disciplina, distinct. 46.* Speculator. *titul. de Aduocatis.* Syluest. *suprà, quæst. 13.* Verum etiam in eadem causa (si absit scandalum) quia dum pro vtraque parte est probabilitas, neque apparet iniustitia, vtraque pro libito defendi potest: neque enim maior ratio est, quare potius possit vnam, quam aliam defendere. Si dicas arctatum esse defendere eam, quam primò suscipit, eo quod allegans contraria non sit audiendus, *l. 1. C. de feris. l. cum precum. C. de liberali causa:* facile responderetur allegantem contraria facta non esse audiendum, secus allegantem contraria iura. Verum etsi hoc ita sit, attento iure naturæ, & canonico, vt *suprà* relati Doctores docent. At attento iure nostri regni nulli Aduocatorum licet vnus litigantis causa suscepta alterum in eadem causa patrocinari ex *l. 13. tit. 16. lib. 2. noua compil.* & hoc non solum in eadem instantia, sed neque in diuersis, vt probat Azuvedo *ibi, cum aliis.* & Burg. de Paz in *proemio leg. Tauri. n. 410.* Salas *sect. 12. n. 119.* Addit tamen Azuvedo *l. 17. n. 5. §. 6.* lite nondum coepta, & actibus nondum factis per aduocatum posse de rigore pro contraria parte aduocare, si ei salarium non sol-

uatur: at indecens esse ob non solum salarium partem suscipiam relinquere, & in aliam inflectere, nisi de licentia iudicis, & placet dictum.

4 Supradictam doctrinam limitant aliqui, ne habeat locum in causa criminali, sanguinis, & honoris, & in causa civili maximi momenti, qualis esset alicuius insignis maioratus vel possessionis omnium bonorum. In his enim existimant te non posse causam minus probabilem defendere, in reliquis verò minoris momenti posse: ita tradit Sotus *lib. 5. de iustit. q. 8. art. 5.* Bannes 2. 2. *quæst. 71. art. 4. in 1. part. dub. 5.* Salon. 2. 2. *q. 62. art. 3. contr. 2.* Aragon. *ibi. Mercado lib. 6. de contr. c. 8.* Burgos de Paz *suprà num. 421.*

5 Verum hæc limitatio necessaria non est, vt rectè Valquez *suprà*, ex quo Salas, Thom. Sanchez, Villalobos, Anton. Perez, & alij *suprà* relati desumpserunt. Quia Aduocatus ideo in rebus minoris momenti causam probabilem patrocinari potest, quia eius munus solum est merita clientis sui allegare, & iudici examinanda, & decidenda proponere, & si iusta sunt, rogare, & persuadere, vt pro illo sententiam ferat: quæ ratio aequè probat siue res sit maioris, siue minoris momenti, siue civilis, siue criminalis. Neque item limitanda est doctrina, vt limitat Thom. Sanchez *suprà num. 54.* ad causam parum probabilem. Nam dato quòd probabilis sit, potest absolute eius patrocinium Aduocatus suscipere, sicuti potest cliens illam intentare. Quoniamque enim potes contra aliquem mouere litem, poteris Aduocatum habere, vt bene dicit Valquez *n. 4.* & continentur reliqui Doctores absolute loquentes.

Aduertunt Syluest. *verbo Aduocatus quæst. 10.* Salas *sect. 11. n. 103.* Thom. Sanch. *n. 51.* Ioan. Sanch. *n. 54.* Valquez *cap. 1. n. 3.* & alij debere Aduocatum clienti suo veritatem aperire, neque illi firmius ius, quam habeat, proponere. Quòd si illum decipiat, existimat, & bene Thom. Sanch. *suprà*, & Syluest. obligatum esse restituere, casu quo cliens cognito dubio causæ non esset litigaturus.

DISPUTATIO III.

De conscientia dubia.

¶ Væ in disput. præcedenti desiderari poterant, inuenies in præsent.

PUNCTVM I.

An operari ex conscientia dubia peccatum sit.

- 1 Qua ratione conscientia dubia esse possit.
- 2 Conscientia dubia esse potest, vel de iure, vel de facto.
- 3 Aliud dubium est speculatiuum, aliud practicum.
- 4 Cum dubio speculatiuum sit iudicium practicum de rebus operatione.
- 5 Operari cum dubio practico est intrinsecè malum.
- 6 Dubitans speculatiue de aliquo præcepto, si rationabiliter dubium non deponat, obligatus est partem tutiorem eligere.
- 7 Qua sit pars tutior.
- 8 In quibus sita sit difficultas.

1 **S**uppono ex dictis in princ. huius tractatus, dubiam conscientiam dupliciter se habere. Primò, si rationibus hinc inde perpenis, non valet intellectus iudicium etiam probabile efformare, sed hæret anceps, deucendo, si reflexè iudicet sibi incertum esse, an res illa ita sit, vel non sit.

2 Suppono secundò hanc conscientiam dubiam esse posse, vel de aliquo iure, vel de aliquo facto. De iure, vt si dubites, an lata sit lex, vel præceptum: de facto, vt si dubites, an occideris, vel alterius damni causa fueris, ex cuius occisione, vel damnificatione obligatus es restituere.

3 Suppono tertio, aliud esse dubium speculatiuum, aliud practicum, v. g. dubitare potes, an hæc res, quam possides, ita sit, non tamen dubitas, an illam possis retinere; imò de retentione es certus ratione possessionis, etsi de proprietate dubites. Item certum est dubio factis esse præceptum audiendi Missam, dubitas tamen, an excuteris ob aliquam circumstantiam. Ad regulandas actiones attendi debet dubium practicum, quod contingit, quando hic, & nunc dubitas, an aliquo præcepto tenearis.

4 Suppono quarto, cum dubio speculatiuo stare optimè posse iudicium practicum de rebus operatione, vt in exemplis allatis constat. Requiritur autem, vt si cum dubio speculatiuo rectè operetur, aliquam rationem efficacem, seu probabilem habeat, quæ tale dubium practice deponat, hoc est, quæ sibi persuadeat hic, & nunc talem operationem licitam